

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 OSLO

Høringsuttalelse - utkast til endring i forskrift om sosiale tjenester i Norge

Fylkesmannen i Buskerud viser til Arbeidsdepartementets høringsnotat av oktober 2013.

Departementet foreslår å endre forskrift om sosiale tjenester til personer uten fast bopel, slik at Nav etter forskriften § 5 i visse tilfeller plikter å kontakte utlendingsmyndighetene for å kontrollere om en person som søker sosiale tjenester fortsatt har lovlig opphold i Norge.

Fylkesmannen i Buskerud har ikke innvendinger til forslaget i seg selv, men stiller spørsmål ved om forslaget alene er tilstrekkelig til å oppnå det departementet ønsker.

For at det skal gi mening å kontrollere en utlendings oppholdsstatus, må det eksistere et system som sikrer at de faktaopplysninger utlendingsmyndighetene sitter med er oppdaterte og dermed gir grunnlag for et oppdatert svar om vedkommendes oppholdsstatus. Kort fortalt må det være noe for Nav å innhente hos utlendingsmyndighetene, og det er det ikke alltid i dag.

Ett praktisk problem er, etter vår erfaring, at utlendinger på et gitt tidspunkt har rett til opphold i Norge på grunnlag av egen forsørgelse (eget arbeid, familiegjennforening, oppsparte midler). På et senere tidspunkt er muligheten til selvforsørgelse sterkt redusert eller falt helt bort. Enten fordi vedkommende ikke lenger har tilstrekkelig inntekt, fordi det forsørgende familiemedlemmet ikke lenger kan forsørge, eller fordi de oppsparte midlene er brukt opp. Dette *kan* være en indikasjon på at de materielle vilkår for rett til opphold ikke lenger er oppfylt.

I mange tilfeller er det ikke utlendingsmyndighetene som først blir kjent med endringene i utlendingens situasjon, men Nav, fordi utlendingen søker om økonomisk stønad til livets opphold. Taushetsplikten etter stl § 44 er til hinder for å orientere utlendingsmyndighetene om den endrede situasjonen (selv om utlendingsmyndighetene etter utlendingsloven har adgang til å innhente opplysninger om stønadsforhold ved behandling av søknad om permanent oppholdstillatelse). Og dermed får utlendingsmyndighetene ikke alltid informasjon som kunne gitt grunnlag for ny saksbehandling fra deres side.

I en del tilfeller vil utlendingen derfor fortsatt ha dokumentasjon på lovlig opphold å framvise for NAV, selv om det er god grunn til å tro at vilkårene for oppholdsrett materielt sett er falt bort.

Denne problemstillingen oppstår i prinsippet for alle de nevnte gruppene av utlendinger, men EØS-borgerne utgjør en betydelig del av disse sakene. Vår vurdering er at dagens rettstilstand

for denne gruppen er uholdbar, og bunner i at man i utlendingsrettslig og sosialrettslig sammenheng tillegger registreringsbeviset for EØS-borgere ulik funksjon som dokumentasjon på lovlig opphold.

I sosialrettslig forstand er registreringsbeviset dokumentasjon på lovlig opphold fram til beviset trekkes tilbake gjennom enkeltvedtak fra UDI. Gjeldende retningslinjer har vært tolket i denne retning både før og etter endringer gjort 28. juni 2013. Og Arbeids- og velferdsdirektoratets høringsuttalelse i forrige høringsrunde (brev 8. oktober 2013) bekrefter at dette er riktig tolkning av rundskrivet, jf. følgende uttalelse på side 2:

"Registreringsbeviset dokumenterer lovlig opphold på utstedelsestidspunktet, og er etter sosialtjenesteloven gyldig dokumentasjon til det er trukket tilbake eller til personen er bort- eller utvist."

I utlendingsrettslig forstand synes registreringsbeviset derimot ikke å være dokumentasjon på lovlig opphold. Det avgjørende er om utlendingen fyller til enhver tid fyller de materielle vilkår for lovlig opphold, ikke om han eller hun rent faktisk besitter et registreringsbevis. Med andre ord mister registreringsbeviset sin funksjon som dokumentasjon på lovlig opphold i det øyeblikk vilkårene for lovlig opphold ikke lenger er oppfylt. Dette selv om beviset ikke trekkes formelt tilbake, eller det på annen måte konstateres at vilkårene for lovlig opphold ikke er oppfylt.

Vi viser til Arbeidsdepartementets nyhetssak på nett fra 28. juni 2013, der det heter:

"Registreringsbeviset gir ingen rettigheter i seg selv og dokumenterer ikke lovlig opphold. Det gir kun et uttrykk for at vedkommende fylte vilkårene for et oppholdsgrunnlag da det ble utstedt. Registreringsbeviset er ikke dokumentasjon for at en EØS-borger har lovlig opphold utover det øyeblikket dokumentasjon for et oppholdsgrunnlag fremlegges for politiet."

Og videre:

"Det er alltid de faktiske forholdene som avgjør om personen har oppholdsrett, ikke besittelse av et registreringsbevis. Det betyr at NAV og eventuelt andre etater, selv må få dokumentert om personen har lovlig opphold eller ikke."

Det er ikke her presisert hva som ligger i at NAV "*selv*" må få dokumentert om personen har lovlig opphold eller ikke.

Fylkesmannen viser også til fastsettelsen av utlendingsforskriften § 19-13a første ledd med virkning fra 1. august 2013, fastsatt av Arbeidsdepartementet. Her heter det:

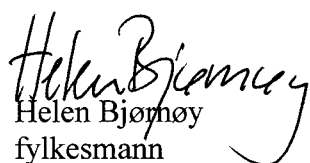
«Oppholdsrett etter lovens § 112 bortfaller når vilkårene for oppholdsretten ikke lenger er til stede. Dette gjelder uavhengig av om EØS-borgeren har et registreringsbevis.»

Dette er ikke lett å harmonere med den sosialrettslige funksjonen til registreringsbeviset, og forskriftsendringen vil i alle fall ikke føre til at flere registreringsbevis trekkes tilbake i framtiden enn før. Etter vår vurdering vil dette bare føre til at spenningsforholdet mellom den sosialrettslige og utlendingsrettslige funksjonen til registreringsbeviset blir større.

Vi presiserer at Fylkesmannen i Buskeruds budskap i denne høringsuttalelsen er at behovet for harmonisering på dette feltet er stort. Hvordan dette best skal gjøres er hovedsakelig et politisk spørsmål, og vi tar ikke her til orde for en markant endring i taushetspliktsreglene i lov om sosiale tjenester i Nav. Men som alt nevnt mener vi at dagens situasjon er uholdbar, og at avklaringer er nødvendig både av hensyn til utlendingen som søker hjelp og saksbehandleren i Nav som skal behandle søknaden.

Uten slik harmonisering er vi redd for at den foreslåtte endringen i forskriften § 5 ikke vil føre til endringen departementet ønsker.

Med hilsen

Helen Bjørnøy
fylkesmann

Anne Cathrine Dahl
avdelingsdirektør